

IORGU STOIAN

(1903—1983)

La 16 mai 1983 s-a stins din viață profesorul Iorgu Stoian, unul dintre dascălii pasionați și devotați, unul dintre cercetătorii de frunte ai științei epigrafice greco-latine din România și ai istoriei vechi universale. Prin valoroasa sa operă științifică, întotdeauna situată la nivelul contribuțiilor de prestigiu ale istoriei antice, Iorgu Stoian s-a impus deopotrivă în rîndul specialiștilor din țară și de peste hotare. Și-a făurit un nume, prin propriile merite, ca urmare a unei munci fără preget și consecvente, stăpînit de permanente frămîntări lăuntrice și confruntat adesea cu dificultăți, nu dintre cele mai ușor de învins. S-a impus deopotrivă și prin corectitudine și principialitate, calități umane pe care le-a respectat și apărat cu fermitate și consecvență. Cel care avea să înfrunte vicisitudinea unor vremuri marcate de atîtea transformări, care l-au angajat în vîltoarea lor, s-a născut cu 80 de ani în urmă (22 august) — 4 sept. 1903, fiu de țărani, de la Vîrteju, de lângă București, gospodari cu dragoste de muncă și de glie, care i-au imprimat tenacitate în muncă și în învățătură, cinste și iubire de adevăr în viață. Urmează cursurile secundare la București și tot aici va absolvi, în 1929, Facultatea de litere, secția de filologie clasică. Între 1931—1932 întreprinde călătorii și studii de specializare în Franța și Grecia, pentru a îmbrățișa apoi nobila funcție de dascăl de limba latină și greacă la Cîmpulung și București. Stăpînit de setea de cunoaștere, pe tot timpul apostolatului, profesorul Iorgu Stoian și-a îmbogățit permanent cunoștințele reușind să devină în 1948 conferențiar, iar din 1966 profesor universitar la catedra de arheologie și istorie veche universală a Facultății de istorie din București și colaborator științific al Institutului de arheologie.

Cunoscător al limbilor clasice și al istoriei antice greco-romane, Iorgu Stoian și-a dedicat cea mai mare și cea mai rodnică parte a muncii sale cercetărilor din domeniul epigrafiei. Numeroasele inscripții grecești și latine descoperite în Dobrogea, în special cele provenind din orașele Tomis și Histria, i-au prilejuit elaborarea de studii și lucrări de un deosebit interes științific și istoric. Descoperirea și publicarea unor inscripții din propriile săpături efectuate în cetatea histriană au însemnat tot atâtea contribuții la o mai bună cunoaștere a istoriei Histriei și a relațiilor acesteia cu lumea getică dintre Dunăre și Marea Neagră. Profesorului Iorgu Stoian îi revine meritul de a fi susținut cu tărie și de a fi demonstrat, pentru prima dată, în ciuda unor piedici care i-au fost puse, că teritoriul rural al orașului Histria este tot atât de vechi ca și cetatea. Contribuții valoroase pentru istoria tirzie romano-bizantină a aceleiași cetăți a adus prin cele două mari edificii pe care le-a scos la iveală în cursul cercetărilor arheologice efectuate de-a lungul multor ani în ruinele vechiului oraș. O culegere de studii dedicate Histriei avea să apară în limba franceză, în Collection Latomus, Bruxelles, 1972.

Epigrafia orașului Tomis va reprezenta însă principala preocupare științifică a prof. Iorgu Stoian, căreia i-a dedicat cea mai însemnată parte a muncii sale științifice, prelungită, fără încetare, până în ultimele clipe ale vieții. *Tomitana*, lucrare cu caracter monografic, publicată în 1962, avea să-i aducă, pe lângă titlul de doctor în istorie, și deplina sa consacrare în domeniul special al epigrafiei. *Tomitana* a însemnat doar începutul, deoarece în toți anii care au urmat până la curmarea firului vieții, Iorgu Stoian a cercetat fără odihnă și cu o voință neștrămutată întreaga colecție de inscripții de la Tomis, care alcătuiesc acum o adevărată operă de creație științifică, inserată în paginile unui volum de mari proporții, putând fi considerată opera de căpătii a profesorului. Din păcate scurtarea zilelor nu i-a mai permis s-o și vadă publicată. Este sigur însă că și apărută postum, lucrarea va fi apreciată la justa ei valoare și că va reprezenta un prețios aport la patrimoniul științei epigrafice și istorice românești.

Omul de știință I. Stoian a fost permanent dublat și completat de omul și profesorul Stoian. În această calitate a contribuit la formarea unor noi cadre de nădejde pentru nevoile de refacere și reconstruire a unei noi societăți și a transmis elevilor săi pasiunea și respectul pentru muncă și om, dragostea pentru istoria neamului românesc. I. Stoian s-a situat întotdeauna printre cei care au militat pentru ideile înnoitoare ale României socialiste și a contribuit în aceeași măsură și cu același elan la activitățile cultural-educative.

Prof. Iorgu Stoian a plecat pentru totdeauna din rindurile noastre stăpînit de liniștea celui care are conștiința împăcată că și-a îndeplinit datoria. Timp de mai bine de jumătate de secol, s-a dăruit științei și muncii de dascăl, realizîndu-și visuri și idealuri spre care a tins întotdeauna.

Noi toți, cei care i-am fost elevi și colaboratori, îi vom urma pilda stăruind în muncă și aplicînd principiul onestității în tot ceea ce între prindem în viață și în activitatea științifică. Îi vom păstra o neștearsă amintire profesorului I. Stoian, celui care s-a dăruit pînă în ultimele clipe ale vieții sale muncii de cercetare.

C. Preda

BIBLIOGRAFIE

- *Auxentius, episcop arian de Durostor (veacul al IV-lea)*, BOR, 56, 1938, nr. 7—8, p. 329—355.
- *Şantierul Histria (rapoarte)*; SCIV, 2, 1951, 1, p. 127—158; SCIV, 4, 1953, 1—2, p. 90—125; SCIV, 5, 1954, 1—2, p. 69—122; Materiale, 6, 1959, p. 265—306; Materiale, 7, 1961, p. 227—271; Materiale, 8, 1962, p. 383—437 (în colaborare).
- *O inscripție inedită din Histria. Plingerile țăranilor băștinași de pe teritoriul histrian împotriva apăsării romane*, SCIV, 2, 1951, 2, p. 137—157.
- *De nouveau sur la plainte des paysans du territoire d'Histria*, Dacia, N.S., 3, 1959, p. 369—390.
- *Ecouri ale luptei de clasă la Istros în a doua jumătate a secolului al III-lea și în prima jumătate a secolului al II-lea î.e.n.*, SCIV, 4, 1953, p. 681—708.
- *Casa din epoca romană târzie, în Histria*. Monografie arheologică, București, 1954, p. 324—350.
- *În legătură cu decretul tomitan primitoare la paza orașului*, SCIV, 5, 1954, 3—4, p. 557—568.
- *În legătură cu vechimea teritoriului rural al Histriei*, SCIV, 8, 1957, 1—4, p. 183—204.
- *O inscripție tomitană inedită din vremea Severilor*, SCIV, 10, 1959, 2, p. 321—335.
- *Tribul Hoptetes într-o nouă inscripție din Tomis*, StCl, 1, 1959, p. 105—114.
- *În legătură cu eponimatul la Tomis*, SCIV, 11, 1960, 2, p. 303—322.
- *Nouvelles informations ou suget du gouvernement d'Ovinus Tertullus en Mésie Inférieure*, Nouvelles études d'histoire, 1, 1960, p. 73—82.
- *O nekatorih do silh por neizvestnyh aspektah rabstva v g. Tomy b svele neizdannoi nadpisi*, Dacia, N. S., 4, 1960, p. 297—307.
- *Un decret inedit din Tomis, în Omagiu lui C. Daicoviciu*, București, 1960, p. 509—513.
- *Unele aspecte, până acum necunoscute, ale sclavajului la Tomis*, StCl, 2, 1960, p. 291—302.
- *Contribution à l'étude des tribus de Tomis*, StCl, 3, 1961, p. 175—202.
- *La città pontica di Tomis*, Dacia, N.S., 5, 1961, p. 233—274.
- *Tomitana. Contribuții epigrafice la istoria cetății Tomis*, București, 1962, 379 p.
- *Cu privire la concepția istorică a lui Ammianus Marcellinus*, Analele Univ. Buc., Istorie, 13, 1964—1965, p. 111—118, publicat (în franceză) și în Latomus, 26, 1967, 1, p. 73—81.
- *Cu privire la confederația cetăților grecești din Pontul Sîng, în Omagiu lui P. Constantinescu-Iași*, București, 1965, p. 87—91.
- *Cultul dioscurilor și triburile tomitane, în lumina unui monument de curînd publicat*, SCIV, 16, 1965, 3, p. 519—532.
- *Le culte des Dioscures et les tribus tomitaines à la lumière d'un monument récemment publié*, Dacia, N.S., 10, 1966, p. 347—355.
- *De nouveau sur la communauté des cités grecques du Pont Gauche*, Latomus, 24, 1965, 1, p. 70—89.
- *Un nou fragment de decret histrian*, SCIV, 18, 1967, 2, p. 235—242.
- *O sută de ani de epigrafie tomitană*, Analele Univ. Buc., Istorie, 16, 1967, p. 9—24.
- *Une nouvelle inscription agonistique d'Histria*, Dacia, N.S., 14, 1979, p. 307—404.
- *Etudes histriennes* (Collection Latomus, vol. 123), Bruxelles, 1972, 176 p. + XV pl. în afara textului.
- *Traducere, cuvînt înainte și note la: R. Bonnard, Civilizația greacă, I—II*, București, 1967—1968.
- *Tradiții ale legăturilor universitare în zona Balcani—Marea Adriatică*, Rev. învățămîntului superior, 7, 1965, 10, p. 3—8 (în colaborare).

C. Petolescu